

Historische Kring Losser

Oet Dorp..... .....en Marke

Frans TWEEWIELERS
Rödel en Zn.

Gronausestraat 32-34
7581 CG LOSSER

Telefoon: 053-5382122 www.rodeltweewielers.nl

Georg W.Th. van Slageren
Belastingadviseur

Hogeweg 36
7582 CH Losser

tel. 053 - 538 28 50
georgvanslageren@hetnet.nl

Martine Schreur
Galerie - binnenhuisadviseur

Martinusplein 4
7581 AN Losser
tel: 053-5360624

www.m-artstyling.nl
info@m-artstyling.nl

bruna altijd actueel!

ALTIJD EEN PASSEND KADO; UW ADRES VOOR:

Boeken, tijdschriften, loterijen, sigaretten, wenskaarten en beltegoed
Diverse kadobonnen: VVV Irscheques - boekenbonnen - bioscoopbonnen

postkantoor - ING servicepunt

Primaera

Dat is makkelijk scoren

- Sigaretten
- Sigaren
- Skag
- Rokersbenodigdheden
- Tijdschriften
- Kranten
- Wenskaarten
- Postzegel
- Staatsloten
- Lotto/Toto/Krasloten
- Fotoservice
- Beltegoed
- Sneep
- (Voetbal)tickets voor o.a. FC Twente

...even naar Primaera

Primaera Marcel
B. Leurinkstraat 5
7581 AR Losser
Tel: 053-5387251

DRANKENSPECIALIST
t Raedthuys
- SINDS 1968 -

St. Maartenstraat 59
7581 AK Losser
Tel. 053 - 538 65 83

Historische Kring Losser (HKL)

De Historische Kring Losser zet zich sinds haar oprichting in 1969 in voor het behoud van het cultuur-historische erfgoed van de gemeente Losser (vooral van de dorpen Losser, Overdinkel en Glane), het vastleggen van informatie in publicaties en andere (audiovisuele) media en het organiseren van lezingen en exposities. Hierdoor blijft de kennis van het verleden actueel en wordt toegankelijk gemaakt voor een breed publiek.

Bezoekadres: 't Lossers hoes, Raadhuisplein 1, Losser (zaal 1.25)

(Op maandag, dinsdag en woensdag van 09.00 tot 12.00 uur en op afspraak).

Correspondentieadres:

Veldkamp 54, 7586 GB Overdinkel

Email: secretaris@historischekringlosser.nl

Website: www.historischekringlosser.nl

Ledenadministratie:

Gerard ten Brake. Hogeweg 137, 7582 CC Losser
tel. 053 538 5479

Bankrekening t.n.v. Historische Kring Losser

IBAN: NL 35 RABO 0337 3080 98

BIC: RABONL2U

Bestuur

Voorzitter

Stefan Korf   Lutterstraat 77   7581 RA   Losser   06 1282 2443

Secretaris

Dick Grovenstein   Veldkamp 54   7586 GB   O'dinkel   06 1515 3058

Penningmeester

Gerrit Wolf   Vosbultkamp 41   7586 GS   O'dinkel   06 2252 7053

Andries Kuperus*   Dr. L. de Bruijnstr. 12   7582 AA   Losser   053 5383196

Jack Scholtens*   Heidehof 54   7581 VJ   Losser   053 5385756

André van der Veer   Willibrordlaan 38   7581 DT   Losser   053 5383192

*) Redactie van Oet Dorp en Marke

Thea Evers*   Dr. Staringstraat 7   7582 BL   Losser   053 5382613

Georg van Slageren*   Hogeweg 36   7582 CH   Losser   06 1136 7831

Oet Dorp en Marke Losser

Wordt aan het eind van elk kwartaal toegezonden aan de leden van de HKL.

De jaarcontributie bedraagt € 17,50 (bij postverzending € 21,50) per jaar.

Overname (geheel of gedeeltelijk) en publicatie van artikelen is alleen toegestaan met toestemming van de redactie en bronvermelding.

ISSN: 2666-4895

(Online versie.)

Omslagfoto: Zo'n merkwaardige omslagfoto hebben we nog nooit gebruikt voor Oet Dorp en Marke. Maar zo'n bijzonder verhaal als dat over het servies van de Joodse familie Zilversmit en hoe dat na 79 jaar weer in de familie kwam hebben we ook maar zelden kunnen lezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Van het bestuur.....	3
Hoe het servies van de joodse familie Zilversmit na 79 jaar weer in de familie kwam.....	5
<i>Thea Evers</i>	
25 (+ 35) jaar aardgasvoorziening in lossen	28
<i>Georg van Slageren</i>	
Brand in lossen.....	32
<i>Andries Kuperus</i>	

Fotoverantwoording:

Tenzij anders vermeld zijn de foto's afkomstig uit het archief van de HKL (in-
kleuring door Andries Kuperus) .

Nieuwere foto's, tenzij anders vermeld, zijn gemaakt door Andries Kuperus
en/of Gerrit Wolf.

Ledenavond

Op maandag **12 september** is er weer een ledenavond gepland bij Grand Café Smit in Losser om 20.00 uur. Voor de coronaperiode werd de eerste ledenavond altijd gehouden in oktober. Aangezien het nog niet zeker is dat vanwege mogelijke corona maatregelen een ledenavond in oktober kan worden gehouden is er besloten de eerste ledenavond in september te houden. Wij nemen dan afscheid van zes bestuursleden die door de coronaperiode niet op een gebruikelijke manier afscheid hebben kunnen nemen. Het betreft: Thea Evers, Gerda Hogebrink, Georg van Slageren, Harry Dekkers, Peter Heerink en Chris Meekers. Wij willen deze mensen in het zonnetje zetten, stilstaan bij hun verdiensten en een passend cadeau aanbieden.

Verder bevat het programma twee films: 'Nog een paar boodschappen doen want Bossie gaat sluiten (Losser 1986)' en 'De Smokkelfilm'.

Na de pauze houdt Georg van Slageren een lezing over Bommen Berend en de Brand van Losser in 1665. (Lees meer aan het slot van dit artikel).

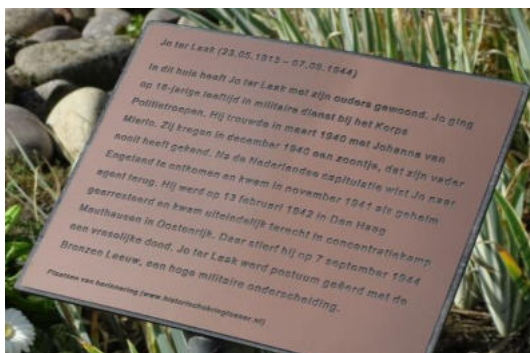
Als corona geen roet in het eten gooit zijn er op de volgende datums ledenvergaderingen: **24 oktober**, **28 november** en **9 januari** (nieuwjaarsreceptie). Het programma van deze ledenavonden zal bekend worden gemaakt in de nieuwsbrief van de HKL en op de website.

Bruegheliaans festijn

Het Bruegheliaans festijn vindt plaats op **26, 27 en 28 augustus**. Tijdens dit festijn zal de Historische Kring Losser aanwezig zijn met een kraam. Naast informatie zullen er ook boeken worden verkocht, vaak tegen een gereduceerde prijs.

Herdenking van Jo ter Laak.

Op woensdag 7 september organiseert de Historische Kring Losser de herdenking van Jo ter Laak. Deze herdenking vindt om 10.30 uur plaats bij het woonhuis waar hij als kind met zijn ouders heeft gewoond, Hoofdstraat 60 in Overdinkel. Het college van B&W van Losser is uitgenodigd, evenals het Comité Veteranen Losser. Als u de herdenking ook wilt bijwonen bent u van harte welkom.

In Oet Dorp en Marke 2008-2 wordt de tragische geschiedenis van Jo ter Laak uitgebreid beschreven. (<https://www.historischekringlosser.nl/orgaan/teksten/2008-2.pdf>).

Open Monumentendag

In het weekend van 10 en 11 september vindt landelijk de Open Monumentendag plaats. Het thema is duurzaamheid. In Losser wordt de Open Monumentendag gehouden op zaterdag **10 september**. De volgende monumen-

ten zijn van 10 tot 15 uur geopend: het Geologisch museum, de protestantse kerk en Aleida Leurinkhuis, Steenfabriek de Werklust (rondleidingen om 13.00 en 15.00 uur) en de Heilige Maria Geboortekerk. In het Syrische Orthodoxe klooster St Ephrem in Glane-Beekhoek kan men om 14.00 uur deelnemen aan een rondleiding door het klooster. De toegang is overal gratis en er zijn deskundige gidsen aanwezig.

PS

Bommen Berend en de Brand van Losser 1665

De inval in 1665 van Bommen Berend, die Losser heel hard trof, was een voorbode van de inval in 1672, het Rampjaar.

Dat Rampjaar is nu precies 350 jaar geleden en krijgt daarom landelijk veel aandacht, ook in Overijssel. Zo schreef Ineke den Hollander onder de titel 'Een Schricklijk Jaer' een boek over de oorlog van 1672 in het noordoosten van de Republiek. En Martin van der Velde en Luc Panhuysen van de IJssel-academie maakten een podcast over dit onderwerp. Georg van Slageren werkte namens de HKL mee aan het eerste deel van de podcast, dat over de gebeurtenissen in Losser in 1665 handelt. U kunt de podcast beluisteren via <https://open.spotify.com/episode/6GcW00AwdX3odafXfZANYT>

Het boek en de podcast werden op 3 juni 2022 gepresenteerd tijdens het Rampjaarfestival in het Huis te Brecklenkamp. Andre van der Veer en Georg van Slageren waren erbij namens de HKL. Zij hopen op veel belangstelling voor de lezing tijdens de ledenavond van 12 september.

HOE HET SERVIES VAN DE JOODSE FAMILIE ZILVERSMIT NA 79 JAAR WEER IN DE FAMILIE KWAM

Op maandag 2 mei jl. kreeg ik een Whatsappbericht van de zoon van een vriendin van mij. Hij woont in Amsterdam:

‘Op Koningsdag kwam ik hier in Amsterdam aan de praat met een kennis, Casper Hoppe. Zijn familie heeft een servies in bezit van een Joodse familie uit Losser. Het verhaal is dat het van een familie is, die bewust niet is ondergedoken in de oorlog, familie Zilvermit als ik het goed onthouden heb. Casper zou het servies graag teruggeven aan eventuele nabestaanden. Kan jij helpen?’

Hartelijke groet, Wouter’

Door zo’n bericht wordt je wel verrast. Wat een toeval, dat twee mensen in Amsterdam een gesprek hebben, waarbij de één begint over het servies van een Joodse familie en het woord Losser valt. En de ander dan kan zeggen: ‘Daar ken ik wel iemand’.

Vervolgens heb ik informatie gestuurd over de [Joodse familie Zilvermit](#), waarvoor in 2013 in het trottoir bij het huidige adres Brinkstraat 14 Stolpersteine zijn geplaatst.

De Stolpersteine liggen in werkelijkheid wat verder uit elkaar in het trottoir.

En ik wilde natuurlijk graag meer weten.

Casper appte dat het servies in de familie was gekomen door zijn oma van moederskant. Die oma was [Lies Steggink-ter Denge \(1919-2012\)](#), in Losser bekend als 'Lies van De Klomp', het bekende café aan de Oldenzaalsestraat. Het gezin Ter Denge telde zes kinderen. Naast het welbekende café runden de ouders een kolenhandel en een klein boerenbedrijf. Lies werd kapster en trouwde met [Hendrik Steggink \(1914- 1969\)](#). Naast het gezin hadden ze een succesvolle dames- en herensalon aan de Brinkstraat, tegenover 'Ons Gebouw', het verenigingsgebouw van de protestantse gemeente, nu een woonhuis. Door die kapsalon kende Lies iedereen in het dorp en iedereen kende Lies. Ook haar broer Willem was een bekende Lossernaar, die jarenlang deel uitmaakte van het bestuur van de Historische Kring. En zus Mieke heeft veel kinderen in de klas gehad als onderwijzeres aan de Mariaschool. Hendrik stierf in 1969 en vijf jaar later ontmoette Lies Jelle Biemold uit Glanerbrug en samen hebben ze nog twintig jaren een goed en fijn leven geleid. Ze hield van autorijden en Casper vertelde enthousiast hoe hij als kind met haar in het Eendje naar Glanerbrug reed, waar Jelle Biemold een winkel had met huishoudelijke artikelen en ook speelgoed. Dat was voor hem een waar paradijs.

De Brinkstraat met links 'Ons gebouw' en rechts de kapsalon.

Casper: 'het verhaal is, dat het servies is aangeboden/overgekocht van de familie Zilversmit tijdens de oorlog, voordat ze naar het kamp (en hun dood) zijn verdwenen. Dat is eigenlijk alles wat ik weet. Ik ken het servies uit de vitrinekast uit het huis van mijn moeder. Ik heb het verhaal gehoord een paar weken voordat mijn moeder is overleden'.

Het servies was in eerste instantie bestemd voor zijn zus. Maar door zijn interesse en zijn plan om de rechtmatige erfgenaam te vinden, had zijn moeder toch bepaald dat hij mocht mee loten om het servies. Die loting moest toen nog plaatsvinden.

Hendrik en Lies Steggink - ter Denge in de deuropening van hun kapsalon.

Casper stuurde foto's van het servies 'Met de groetjes van oma Lies en haar dochter Wil. Goed voor gezorgd'.

De moeder van Casper was [Wil Hoppe-Steggink \(31 mei 1945 - 2 maart 2022\)](#). Zij is dus pas overleden.

Zo ziet het servies er uit.

Dit familieverhaal over het tijdstip van aankoop van het servies is vermoedelijk niet juist. Het zal na de Bevrijding gekocht zijn uit de inventaris van de familie Zilversmit. Op de lijst met goederen, die na het vertrek van de familie in 1943 is gemaakt, staat het servies nog vermeld.

Op 16 juni hoorde ik telefonisch van Wouter dat het servies naar Casper is gegaan. Ik heb hem toen benaderd met de vraag: 'Hoe nu verder?'

Georganiseerde roof van Joodse huizen in Twente laat diepe sporen na

Op 20 juni 2020 verschijnt, onder bovenstaande titel, in de Twentsche Courant Tubantia een artikel van Herman Haverkate. Het is eind mei, 75 jaar na de oorlog en de zogeheten 'Verkaufsbücher', de lijsten waarin de Duitse bezetter de verkoop van meer dan zeventuizend Joodse huizen in Nederland heeft vastgelegd, zijn openbaar gemaakt. Losser ontbreekt in deze lijsten.

De Historische Kring was over de Losserse situatie benaderd door Herman Haverkate, met name over het huis van de familie Zilversmit. Maar bij ons was niet meer bekend, dan dat hoteleigenaar F. J. Hut, waarvan men in Losser zei dat hij Duitse sympathieën had, het huis had gekocht. (Hotel Hut stond aan de Kosterstraat, en was een voortzetting van café Ziegler. En later heette het Hotel Centraal (van J. Olde Heuvel). Nu staan hier de seniorenwoningen rond het voormalige klooster Maria Bijstand).

Hotel Hut

Herman Haverkate schrijft, dat de onteigening van de Joodse huizen plaats vond volgens een vast patroon. Joodse vastgoedeigenaren werden verplicht

om hun eigendom aan te melden bij de, door de Duitsers opgezette ‘Niederländische Grundstückverwaltung’ (NGV). De uitvoering werd vervolgens in handen gegeven van particuliere beheerders. Daarbij speelde het Algemeen Nederlandsche Beheer van Onroerende Goederen (ANBO) in Den Haag de hoofdrol. Deze, door NSB’ers geleide, organisatie regelde de huur en eventuele verkoop van de aangemelde panden.

Voor veel Joden, ook in Twente, kwam de feitelijke onteigening al snel. Dat gold bijvoorbeeld voor slager Herman Zilversmit uit Hengelo. *‘Zijn slagerij aan de Drienerstraat in Hengelo kreeg al in de nazomer van 1941 een nieuwe eigenaar’*, aldus zoon Ron in 2020, toen 74 jaar oud.

De meeste kopers waren Duitsers of Nederlanders, gelieerd aan de NSB. Verkoop gold als uiterst lucratief. Ook de Twentsche Bank behoorde tot de kopers, en dus ook de Losserse hotelbaas F. J. Hut.

Ron Zilversmit: *‘Veel geld is verdwenen. Mijn vader was bijvoorbeeld formeel één van de erfgenamen van zijn omgekomen neef en naamgenoot uit Losser, slager net als hijzelf. De directe familie van deze Herman Zilversmit was vermoord. Over de afwikkeling van zijn nalatenschap heeft mijn vader nooit meer iets gehoord’*.

Na het verschijnen van dit krantenartikel kwam er door verder onderzoek binnen de Historische Kring Losser en de Dree Marken in de Lutte veel aan het licht over de gang van zaken m.b.t. het onroerend goed en de erfenis van de familie Zilversmit.

Zo had een werkgroep van De Dree Marken al voor Open Monumentendag 2019, met het thema ‘Plekken van Plezier’, een kaart gemaakt met ongeveer 40 horecagelegenheden in De Lutte en omgeving en bij hun onderzoek ook de geschiedenis van Hotel Hut in Losser in kaart gebracht. En daarbij kon de relatie met het huis van de familie Zilversmit worden gelegd. Het dossier geeft inmiddels een goed beeld van de gang van zaken. De vondst van het servies is een mooie gelegenheid om hier eens aandacht aan te besteden.

De familie Zilversmit in Losser

Uit het Register van Naamsaanneming van 1811 blijkt dat de Jood David Herman zijn naam laat inschrijven als ‘David Herman Zilversmid’ (toen met een d). De Zilversmits waren dus al enkele generaties in Losser. De stamboom is te vinden op: <https://genealogie.historischekringlosser.nl/>

In dit artikel gaat het over het gezin van [Mozes Zilversmit \(1883-1934\)](#), zijn vrouw [Hanchen Zilversmit-Katz \(1876-1943\)](#), hun zonen [Siegfried \(1914-1943\)](#) en [Herman \(1915-1943\)](#) met zijn vrouw [Grete Zilversmit – Hirsch \(1920-1943\)](#) en hun dochtertje [Elsbeth \(1940-1943\)](#).

Op basis van de historie...

met het oog op de toekomst

Langenkamp 9 - Losser - 053 538 3777 - www.poppinghaus.nl

Mozes Zilversmit als jongeman en op latere leeftijd.

Hanchen Zilversmit -Katz.

Een pas ontdekte foto van de familie, waarbij we er van uit kunnen gaan dat de man in het midden Herman is en naast hem zijn vrouw Grete Hirsch. Het kind zal dan Elsbeth zijn (geb. 16-7-1940), met daarbij vermoedelijk familie van Grete uit Burgsteinfurt.

Elsbeth Zilversmit

Mozes Zilversmit met zijn slagerswagen bij de garage van Cornelis Jassies, die stond aan de huidige Teylersstraat.

Na het overlijden van vader Mozes in 1934 erft zijn weduwe Hanchen de nalatenschap.

Herman Zilversmit zet, na de dood van zijn vader, de slagerij voort. De vergunning voor het schietmasker voor de slacht, staat op naam van zijn moeder.

Zijn broer Siegfried was werkzaam bij een bakker in Enschede. Toen hij, door de Duitsers gedwongen, niets meer mocht doen, heeft hij nog een poosje geholpen bij de oude buurman, smederij Lesscher.

De Zilversmits hadden eerst hun slagerij in het pand naast smederij Lesscher op de hoek Brinkstraat/Schuurkerkstraat, staande in de Brinkstraat aan de rechterkant, later nog bewoond door kleermaker Schulten. In 1923 bouwden zij aan de overkant van de Schuurkerkstraat op de hoek met de Brinkstraat, dus aan de linkerkant, een nieuw pand met slagerij. Een beschrijving vermeldt 7 kamers (waarvan 3 slaapkamers) en een slachterij en schuur. Het adres werd D(orp) 266. Kadastraal I 3422.

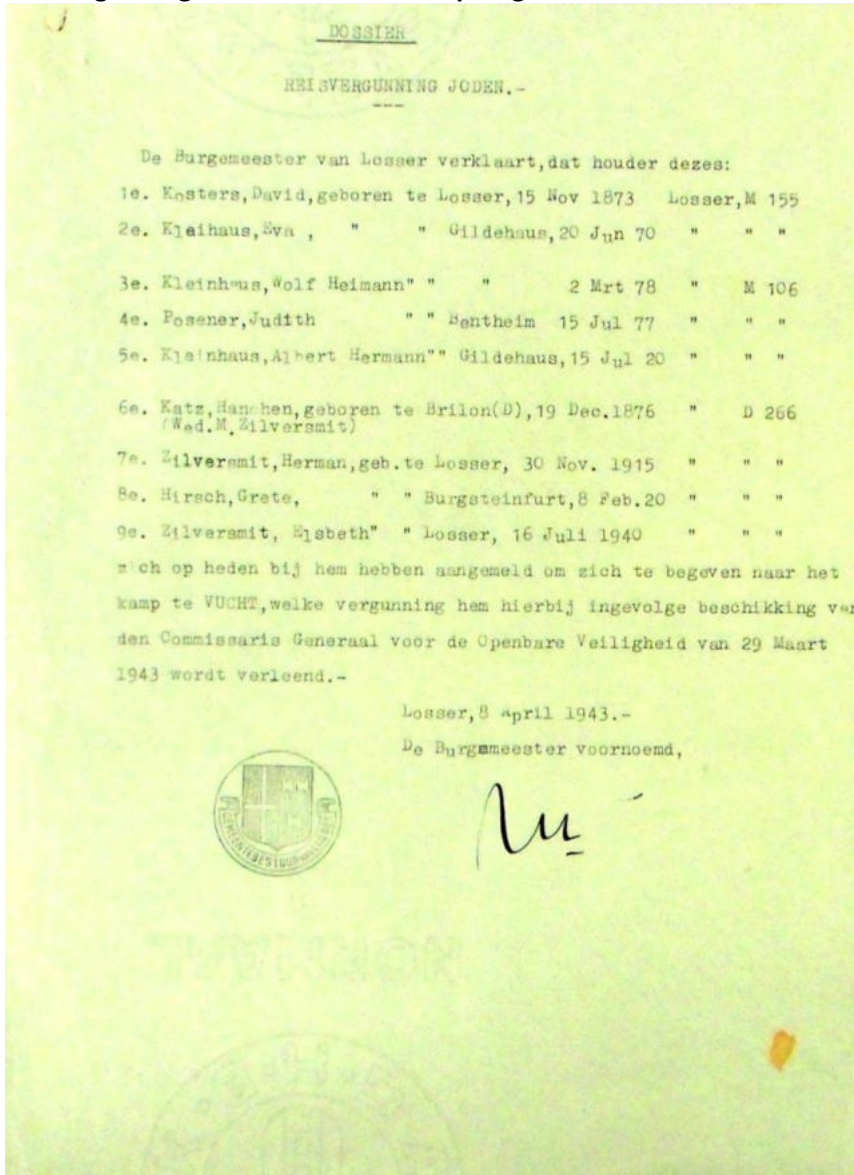

De oude slagerij, rechts op de hoek van de huidige Brinkstraat/Schuurkerkstraat.

De nieuwe slagerij, ook aan de Huidige Brinkstraat/Schuurkerkstraat, maar nu aan de linkerkant.

Reisvergunning voor Joden naar Kamp Vught

Op deze reisvergunning, die door burgemeester Van Helvoort werd afgegeven, is te zien, dat de familie Zilvermit op 8 april 1943 vertrok naar kamp Vught. Ook de namen van de families Kleinhaus en Kosters staan op deze reisvergunning.

De weduwe Zilvermit werd op 11 mei via Westerbork naar het vernietigingskamp Sobibor getransporteerd, waar zij na de drie dagen durende treinreis in veewagens, op 14 mei de dood vond in de gaskamer. Grete Zilvermit-Hirsch en dochtertje Elsbeth werden op 8 juni 1943 via Westerbork ook naar

Sobibor getransporteerd, waar zij na de verschrikkelijke reis op 11 juni zijn vergast. Vader Herman Zilversmit is op 9 juli 1943 in Sobibor vergast, nadat hij op 6 juli eveneens via Westerbork op transport was gesteld naar dit Poolse vernietigingskamp. Ook de andere families vonden hier de dood. Eva Kusters Kleinhaus stierf al in Kamp Vught.

Siegfried Zilversmit

Siegfried kreeg in 1942 het bericht dat hij zich moest melden voor deportatie en gaf daaraan ook gehoor. Johan Luizink schrijft: *‘En met een broodtrommeltje onder de arm vertrok hij lopend naar Enschede. Dat was de laatste keer dat Losser hem zag’*. Bernard Plegt, de in Losser geboren hoofdredacteur van de Twentsche Courant, schrijft dat hij Herman zag *“in de verte naderen, gaande richting Oldenzaal om zich daar voor deportatie te melden. Vergeefs trachtte ik hem te weerhouden. Hij vreesde namelijk dat de Duitsers wraak zouden nemen op zijn familie als hij zich niet zou melden’*. Luizink schrijft dus dat dit Siegfried is geweest en laat hem naar Enschede gaan en hij had gelijk. Herman staat op de Reisvergunning naar Kamp Vught. Bernard Plegt publiceert het volgende gedicht (Jaarboek Twente 1977):

Ginner, bie n Bethlehem op n langen eand,
wel koopt door. Zunnen zwatten stip!
Woch efkes, t is nen jongen keerl,
mie ducht, he lop as dot t em zeer,
Wel is t toch, t liekt nen kunnigen,
Ja, is ie t? Wis, Herman Zilversmit, den is t!
Hoo waogt dèn zich in Moffentied
bie daglecht op de grote straot,
Das ja nich klook, nich bie liekoet
ne Jör den hört ja binnenshoes!
Mer Herman, zeg, wat maakst doe non,
woor hes t verstaand, das die zo waogs?
Gees doe die melden bie de Pruus?
Dan zeew die nooit in Losser weer,
bedeank die en gao rap terug!
Mer Herman den schudt bloos den kop,
en geet verdan op Laozien an,
en of ik proat en bek en raos,
he holdt zich doaf, kik me nich an,
en sjokst net asof he t zölf nich is
Door in de wegbocht bie de Pow
hef efkes noch nen zwatten stip...
en vot, veurgood, oons Herman was.
Jaweh, hes slecht past op dien volk...

*Hier staan Siegfried Zilver-
smit (rechts) en Herman
Zilversmit (midden) samen
op de foto met Piet van
Huizen, een buurt- en leef-
tijdsgenoot, die veel met
hen omging.*

De familie Zilversmit is enkele keren een onderduikadres aangeboden. Eén van de zonen, vermoedelijk Siegfried, zei toen tegen veldwachter Bourgonje *'Als je jezelf gaat melden heb je de beste kans er goed af te komen'*. Veldwachter Bourgonje zelf, zei tegen zijn vrouw en zoon dat, als hij Joden zou moeten ophalen, hij dat niet zou doen en zelf ook zou onderduiken. Hij had al een adres. Zijn zoon Herman, die jarenlang secretaris van de HKL was, zei me eens, dat hij het zo jammer vond dat hij zijn vader later nooit naar dat adres had gevraagd. Zijn vader overleed al in 1947 en zo vlak na de oorlog praatte je daar blijkbaar nog niet over. Herman had het graag willen weten. Ook via een andere slager in het dorp kregen de Zilversmits een onderduikadres aangeboden. Waarom ze vrijwillig zijn gegaan? Niemand weet het. De Duitsers hadden aan de Joodse Raad gezegd dat de Joden die zich in Vught zouden melden, daar te werk werden gesteld en niet, zoals in Westerbork, zouden worden doorgezonden naar werkobjecten in Polen. *'Wie naar Vught gaat, hoeft niet naar Polen'*, zo vertelde men elkaar'. En dat hebben ze misschien maar al te graag geloofd.

Over Siegfried wordt op de gemeente nog een ambtelijke briefwisseling gevoerd, want het Bevolkingsregister klopt niet meer:

4 December 1942: Burgemeester Van Helvoort vraagt aan de burgemeester van Westerbork, *'of Siegfried Zilversmit zich in het kamp voor Joden in Uwe*

gemeente bevindt.... Mocht hij aldaar niet meer verblijven dan wordt zo moogelijk gaarne opgave verzocht waarheen hij is overgebracht'.

7 December 1942: In Westerbork kan men hem geen inlichtingen verschaffen en hij moet zich wenden tot het Hoofd der Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters te 's Gravenhage:

'Beleefd verzoek ik U om mij wel te willen inlichten of genoemden Zilversmit in het Kamp te Westerbork is ondergebracht en in het Bevolkingsregister aldaar kan worden opgenomen, of dat hij moet worden afgevoerd als vertrokken onbekend waarheen (v.o.w.)

18 December 1942: De Rijksinspectie *'heeft de eer U mede te deelen, dat de door U bedoelde persoon van Joodschen bloede t.w. Zilversmit, Siegfried, van het Bevolkingsregister Uwer gemeente ware af te voeren wegens vertrek naar Duitschland'.*

3 Januari 1943: Van Helvoort in de brief aan de Rijksinspectie: *'... deel ik U mede dat één persoon van Joodschen bloede (J) van het Bevolkingsregister alhier is afgevoerd wegens vertrek naar Duitschland, zodat thans het persoonsregister ten aanzien van personen, wier persoonskaart met een J is geruiterd, in overeenstemming is gebracht met de werkelijkheid'.*

Siegfried Zilversmit is op 28-2-1943 vermoord in Auschwitz.

30.0/438 Kennisgeving bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de Verordening No. 6/1941	
Gesl.nm. <i>Zilversmit</i>	Deze kennisgeving geldt eveneens ten aanzien van: 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____ 8. _____ (vermelden geslachtsnaam, voornamen en geboren op)
Voorn. <i>Siegfried</i>	
Geboren op <i>2 Nov. 1914</i>	
Nationaliteit, beroep, geslachtsnaam, voorna(a)m(en), gemeente van opneming in bev.reg., huisadres ¹⁾ gewijzigd in <i>Op 24 Dec. 42 afgevoerd naar Duitschland.</i>	
Burgerlijke staat gewijzigd in _____	
op _____ door _____	
Geslachtsnaam echtgenoot(e): _____	
Voornamen echtgenoot(e): _____	
<small>1) Doorhalen hetgeen niet van toepassing is.</small>	Dagteekening: <i>24 Dec. 1942</i>
	Gemeentestempel
	<small>Uitgegeven met toestemming van het Hoofd der Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, in gevolge beschikking d.d. 4 Maart 1941, no. 52/1</small>
	13870 WEGA

Siegfried Zilversmit, uit het bevolkingsregister geschreven.

Wat gebeurde er met het huis?

Alle 'Jodenwoningen' zijn in beheer bij de Niederländische Grundstücksverwaltung in 's Gravenhage

Op 17 april 1943 ontvangt de burgemeester de volgende brief:

Algemeen Nederlandsch Beheer van Onroerende Goederen

Hoofdkantoor Den Haag - Kantoren in geheel Nederland

BANK AMSTERDAMSCHE BANK
(hoofkantoor, Almelo)

A N. B. O.

ALMELO - GROOTESTRAAT 156
Teld. K. 5490 - 3228 - Giro 473036

**Den Heer Burgemeester der
Gemeente Losser,
Losser.**

Uw Ref. :   Uw brief van   Onze Ref. : **N/NK.** Datum **17-4-43.**

Onderwerp :

Edeleachtbare Heer,

Het pand Langestraat D 266 te Losser is door ons verkocht aan den Heer F. J. Hut, te Uwent.

genoemde heer kan het perceel direct ingaand aanvaarden en verzoeken wij U de sleutels van dit perceel aan den Heer Hut te willen overhandigen.

Hoogachtend,
Algemeen Nederlandsch Beheer
van Onroerende Goederen
Kantoor Almelo.

J. Pijsse.

*Kopie - Einmalige
Scherpe foto's met
telef. mededeeling bij my makke
om de goederen van de veromit in
Mantel van de Staat
20 April 48*

De afgeleverde afschriften van ons schrijven niet zijn vermeld,
worden niet in behandeling genomen.

Het huis, schuur en erf zijn dus verkocht aan Freerk Jans Hut.

De burgemeester had een inventarislijst laten opmaken:

Madame L. Silvermit, Langstraat D 166 Losser.

1 Kochofen mit Rohr	<u>Schlafzimmer I</u>	<u>Schlafzimmer II</u>
1 Elektrische Kochofen	1 Bettstelle mit Kapoma-	1 Bettstelle mit Kapoma-
5 Stühlen	matrasse	trasse
2 Lehnstühlen	2 Spiralmatrasse	1 Spiralmatrasse
1 Schreibtisch	2 Nachttische	1 Kinderbettstelle
1 Kommode	1 Waschtisch	1 Waschtisch
1 Lampe	2 Kleiderschränke	2 Waschtische
1 Lampeschirm	1 Tisch	1 Kleiderschranke
1 Spiegel	7 Stühlen	4 Stühlen
1 Wandkaffeemühle		4 Matten
1 Elektrische Wasserkessel		1 Lampeschirm
6 Messer	<u>Schlafzimmer III</u>	
12 Gabeln	1 Treppenläufer	<u>Korridor</u>
12 Löffeln	2 Bettstellen	1 Tisch
1 Wasserkessel	2 Spiralmatrasen	3 Stühlen
1 Tisch	1 Kommode	2 Lehnstühlen
2 Porzellan(Gesülde)	2 Waschtische	1 Teetisch
1 Küchenrecks	1 Tisch	1 Kleiderschrank
1 Teppich	1 Mangel	2 Kleiderständer
1 Brotbackofen	1 Petroleumofen	
1 Kaffeekanne	1 Badewanne	
1 Teekanne		
2 Eiser	<u>Jeden</u>	
1 Waschtrog	1 Ladentisch	
1 Besen	1 Schnellwaage	
1 Schaufel und Besen	1 Hackblock	
10 Tassch und Untertassen	1 Hackfleischmühle	
3 Milchbicher	1 Kühlselle	
10 Frühstückteller	1 Schustellung	
10 Teller	1 Schränkehen	
3 Kochtopfen mit Deckel		
1 Milchkanne	<u>Slächtereij</u>	
	3 Ballonlampen	
2 Anzuge		
1 Arbeitsanzug		
2 Überzieher		
2 Hüte Herrenwäsche		
3 Oberhonden		
2 Pullover		
1 Hut		
5 Paar Socken		
12 Taschentücher		
2 Paar Herrenschohen		
7 Kleider		
3 Mantel		
6 Hüte Damenswäsche		
6 Unterkleider		
8 Paar Damensstrüpfen		
2 Damenhütten		
12 Schürzen		
Einige Kinderkleider.		

Hoe men na het vertrek van de familie bij zo'n ontruiming tewerk ging, blijkt uit de volgende brief van de burgemeester. Hij is weliswaar van latere datum, maar dat komt door het huurconflict dat hieruit blijkt.

Brief Van Helvoort, 1 April 1944

Gericht aan den Heer Procureur Generaal bij het gerechtshof te Arnhem.
'In de maand April 1943 zijn een drietal Jodengezinnen uit deze gemeente vertrokken en overeenkomstig de voorschriften van de Rijkscommissaris zijn de sleutels dezer woningen aan mij afgegeven. Ik heb hierop den achtergelaten inventaris doen opnemen en de woning doen verzegelen. In een woning bleek mij, dat geen enkel stuk van waarde was achtergelaten en dat hetgeen

was blijven staan zodanig vervuild was dat het de moeite niet loonde hieromtrent maatregelen te nemen.

Op 20 April 1943 verzocht de heer Hut mij de woning van de Wed. Zilversmit te ontruimen, omdat hij de eigenaar van dit pand was geworden en een Duitse leraar of een Duitse school in dit pand zouden komen. Wanneer ik de meubels in de achtergelegen schuur kon zetten kon hij de woning in orde laten maken. Wijl mij geen voorschriften bekend waren over welke beschikking ik over Jodenwoningen had, heb ik aan de Beauftragten des Reichskommissars te Zwolle verzocht wat mij in dezen te doen stond. Ik kreeg hierop ten antwoord dat bij den heerschenden woningnood ik moest zorgen dat de woning aan haar bestemming beantwoordde, waarop ik op 21 April 1943 onder politietoezicht het meubilair uit de woning naar de achter gelegen schuur heb laten overbrengen en deze heb doen verzegelen.

In de woning van de Wed. Zilversmit woonde nog een niet-joods gezin. De bewoner kwam bij mij met de mededeeling dat de nieuwe eigenaar den heer Hut, hem had aangezegd zo spoedig mogelijk de woning te ontruimen omdat hij ze aan de Duitse autoriteiten moest beschikbaar stellen. Hij verzocht toen de (andere red.) leeggekomen Jodenwoning te mogen betrekken.

In overleg met den eigenaar, die ze feitelijk reeds voor een ander had bestemd, heb ik deze verhuizing kunnen regelen, waarvoor ik de weinige meubels van deze woning in de schuur bij de meubelen van Zilversmit heb doen opbergen, waarmede ik heb gemeend ook de heer Hut een dienst te bewijzen, doordat hij nu zijn gehele woning vrij kreeg, terwijl de beschikking over de schuur aan hem, wegens aanwezigheid van meubilair van de Wed. Zilversmit toch niet kon worden gegeven.

De gemeente heeft met dit meubilair niets uit te staan en wat er in de toekomst mede moet gebeuren is mij niet bekend. Ik heb hier slechts opgetreden op grond van zeer vage voorschriften om deze aangelegenheid voor alle partijen zo goed mogelijk te regelen en ik meen hierin te zijn geslaagd.

Het verwonderde mij dus ten zeersten na enige tijd van den heer Hut een rekening te ontvangen van f 5,- huur per week van de schuur voor opslag van meubelen, waar nimmer met een enkel woord over huur gesproken is. Geregeld zendt nu de heer Hut per maand een rekening in die ik niet anders dan naast mij kan neerleggen, wijl de gemeente geheel buiten deze aangelegenheid staat en in geen geval een huur met hem heeft aangegaan.

Tenslotte kan ik nog mededeelen dat de voorstelling van het in gebruik nemen der woning, waarin eenige verbouwing is stopgezet. Staat thans nog in zijn geheel onbewoond'.

Hoe het met dit huurconflict over de schuur is afgelopen weten we niet. Burgemeester Van Helvoort duikt onder in september 1944 en wordt dan op 11 oktober met onmiddellijke ingang ontslagen. Na hem komt er een NSB-burgemeester, die bij dit soort betalingen misschien iets soepeler was.

Van veel eerdere datum is een rekening van de fa. Muller, waar Van Helvoort mee geconfronteerd werd. Maar dit betreft nog de familie Zilversmit zelf. De fa. Muller had op 16 april 1943 een nota gestuurd naar de burgemeester i.v.m. de reparatie van een stofzuiger van de familie, die opgestuurd was. De stofzuiger is terug bij Muller zonder slangen en hulpstukken. De onkosten van de reparatie bedragen f 13,80, waaraan toegevoegd: 'Hopende dat u hier om moeilijkheden te voorkomen goede nota van neemt' . 'Daarop geschreven de vraag (van de burgemeester?): Staat deze op de inventarislijst? Wilt u meer weten over C.J.A. van Helvoort, burgemeester in oorlogstijd Zie: <https://historischekringlosser.nl/orgaan/teksten/2010-3.pdf#page=6>

Burgemeester C.J.A. Van Helvoort

Na de Bevrijding

Al voorafgaand aan de Bevrijding had het Militair Gezag, dat verantwoordelijk was voor het dagelijkse bestuur in bevrijd Nederland bepaald, dat alle NSB'ers die na 1 juli 1942 nog lid waren, onmiddellijk gearresteerd moesten worden. Evenals alle leden van de WA (Weerbaarheidsafdeling, de geüniformeerde ordedienst en knokploeg van de NSB), en Jeugdstorm (Nederlandse jongerenbeweging, die van 1934 tot 1945 bestaan heeft, georganiseerd naar voorbeeld van de Duitse Hitlerjugend).

Hun bezittingen werden in beslag genomen en kwamen in beheer bij het Nederlandse Beheersinstituut (NBI). Dat was direct na de Tweede Wereldoorlog opgericht. Het instituut beheerde de vermogens van alle, tijdens de oorlog verdwenen personen, zoals gedeporteerde Joden, maar dus ook van (vermeende) landverraders en Duitsers die in Nederland woonden.

De bezittingen van de heer Hut kwamen terecht bij het Nederlandse Beheersinstituut Enschede. Hij kreeg van het Militair Gezag een beheerder toegewezen en wel de heer Nusmeijer sr. (in Losser bekend als 'van de verzekering'). Hut wordt in diverse stukken NSB'er, landverrader en politiek delinquent genoemd.

Sollicitatie Willem Game 18 juli 1945

Het Bureau Roerende goederen van NSB'ers & Landverraders te Losser, bericht in een schrijven aan het Militair Commissariaat te Enschede, dat Wilhelmus Petrus Game...van beroep opperman, gaarne in aanmerking zou komen als bedrijfsleider van Hotel-Café-Hut. Hij heeft zich al gewend tot de beheerder de heer Nusmeijer. *'De heer Game heeft zich als illegaal werker tijdens de Bezetting ten zeerste onderscheiden'*, aldus het Bureau. Of Willem Game inderdaad bedrijfsleider is geworden, hebben we niet kunnen achterhalen. Gezien de aversie die men al snel na de Bevrijding tegen de communisten had, zal deze communist met hart en ziel, wel niet in aanmerking zijn gekomen.

(Wilt u meer lezen over Willem Game zie: <https://historischekringlosser.nl/orgaan/teksten/2017-2.pdf#page=6>)

Willem Game (1903-1981)

Op 23 januari 1946 is er een factuur van de Fa. Gebr. Heidkamp, die aan het pand reparaties hebben verricht, gericht aan het Bureau Onroerende goederen van N.S.B.'ers en Landverraders in Liq, Kerkstraat 258 in Losser. Dit zal zo spoedig mogelijk met de heer Nusmeijer worden afgewikkeld.

Wrang is in onze ogen, dat na de Bevrijding de bezittingen van de weggevoerde Joden op één lijst staan vermeld met de in beslag genomen goederen van N.S.B.'ers en landverraders en de zogenoemde Rijksduitsers. Dat was ook elders het geval. Alle in beslag genomen goederen vielen dus onder het

Nederlandse Beheers Instituut. Eén lijst werd blijkbaar als praktisch gezien bij de afhandeling.

Op die lijst staat bij Zilversmit ook: *‘Joden en Jodinnen, door Duitsers opgehaald en naar Kamp gezonden. Tot op heden niemand terug. Erfgenaam Meier? uit Haaksbergen vraagt inlichtingen over de Roerende en Onroerende goederen’.*

‘Door Duitsers opgehaald’ klopt dus niet, maar is in latere publicaties wel overgenomen. De erfgenaam uit Haaksbergen is later niet meer in beeld.

De vordering van café Hut, een interessant rechtsgeding

Dagblad Tubantia van 5 juli 1947 meldt:

‘In kortgeding kwam voor de Almelse Rechtbank, de kwestie aan de orde of Koninklijke Besluiten, genomen te Londen tijdens de oorlog, op grond waarvan eigendommen gevorderd en ontruimd kunnen worden, op dit ogenblik nog kunnen worden gehanteerd tot het doen van nieuwe vorderingen, welke inbreuk op de eigendom maken. De gemeente Losser heeft op grond van het vorderingsbesluit dat steunt op het noodrecht, uit den oorlog voortkomende, een gedeelte van een hotel met café-restaurant, eigendom van een voormalig politiek delinquent F.J. Hut te Losser, gevorderd, om daarin de Distributiedienst te vestigen...

De zaak werd aangehouden om alsnog de mogelijkheid te onderzoeken van een schikking en een gerechtelijke plaatsopneming te doen’.

Op 11 februari 1948 verschijnt er een klein berichtje in de krant, dat het Distributiekantoor met ingang van 16 februari, thans gevestigd in Café Hut, overgeplaatst wordt naar het oude Postkantoor, Schoolstraat D 298

Rechtsherstel

Na de Bevrijding moest er worden gezocht naar de rechtmatige erfgenamen van de Joodse families, die noodgedwongen hun huizen, inboedels en bedrijven hadden moeten achterlaten. Zo ook van de Losserse familie Zilversmit, die dus geen van allen de oorlog hadden overleefd.

Erven was alleen mogelijk van iemand, die officieel en wettelijk overleden was. Maar dat moest wel eerst vastgesteld worden en door een ambtenaar van de Burgerlijke Stand worden ingeschreven in het overlijdensregister.

Op 27 maart 1952 is door notaris Schaik te Nijmegen een verklaring van erfrecht opgesteld, waaruit blijkt dat Lotte Hirsch gerechtigd is tot de nalatenschap. Lotte Hirsch, is de zus van Grete Hirsch, die was gehuwd met zoon Herman Zilversmit. Lotte is in 1939 met haar man gevlucht naar Chili.

Lotte Hirsch (linksboven) op een schoolfoto van de Höhere Tochtterschule in Burgsteinfurt in 1927.

In 1953 wordt het rechtsherstel geregeld tussen Lotte Hirsch en Freerk Jans Hut.

Hut wil dat hij eigenaar blijft van het pand en aan Lotte Hirsch de waarde in contanten betaalt. Maar Lotte Hirsch gaat hier niet mee akkoord. Zij wil het huis. Hut tekent bezwaar aan maar zijn grieven worden ongegrond verklaard en hij wordt veroordeeld tot betaling van de proceskosten ad fl. 250.

Hut vraagt herziening van de beslissing van de Raad van het Rechtsherstel, waarbij hij onder meer de volgende argumenten aanvoert:

Hij is van mening dat hij te goeder trouw is geweest. Hij heeft de percelen gekocht van het NGV (Niederländische Grundstücksverwaltung), niet van Zilvermit.

Hij wil dat hij eigenaar blijft van het pand en aan Lotte Hirsch de waarde in contanten betaalt.

Dit vindt hij voor beide partijen billijk, omdat de bestaande toestand al meer dan 10 jaar bestaat en hij reeds grote bedragen heeft besteed voor noodzakelijke verbeteringen. Lotte Hirsch gunt hem echter niet de eigendom van het pand.

Hij stelt dat Lotte Hirsch geen belang heeft bij het bezit van het pand, in het buitenland woont en alleen het pand zo snel mogelijk wil verkopen. Daarbij

komt dat Lotte Hirsch slechts een verre erfgenaam is, zij heeft zelf het pand nooit in bezit gehad, zodat rechtsherstel in de vorm van bezitsherstel niet nodig is.

Er is dus alles voor te zeggen om tegenover Lotte Hirsch als buitenlandse Duitse, die zelf nooit eigenares van het pand is geweest, het rechtsherstel zo te regelen, dat de bestaande toestand, wat het bezit betreft, gehandhaafd blijft en dat Lotte Hirsch de waarde van het pand in geld ontvangt.

Verder zijn er nog argumenten m.b.t. geïnvesteerde gelden voor de verbetering van het pand.

Maar in een vonnis van 10 maart 1956 verklaart De Raad het verzoek tot herziening niet ontvankelijk, met een zeer uitgebreide argumentatie. Alle gronden welke bij de eis in revisie zijn aangevoerd, zijn ondeugdelijk bevonden. De Raad veroordeelt Hut tot betaling van de kosten van het geding ad *f*/ 200. Bij de erfenis behoort ook nog grond, die door de gemeente wordt gekocht voor de woningbouw op het Rot.

Een maand later, op 9 april, verkoopt Lotte Hirsch het woon-winkelhuis met slachthuis en erf, Brinkstraat 14, kadastraal Gemeente Losser sectie I nummer 3422 aan Mathilde Margaretha Hassing gehuwd met Bernardus Hendrikus Breukers, slager van beroep. En zo komt er in Losser op die hoek toch weer een slagerij.

Slagerij Breukers.

BENDY.
adviseurs en bekleeders van
vloeren, wanden en ramen

T - 053 538 1598

RESTAURANT
DIJK 59

RESTAURANT | FEESTEN & PARTIJEN | EVENTS
DIJK59.NL

BRILMAN
elektro Enschede Losser

Oidenaalschestraat 101
7511 DZ Enschede
Tel. 053-4315522
info@brilmanelektro.nl

Kerkstraat 18
7581 AB Losser
Tel. 053-5381633
losser@brilmanelektro.nl

BEELD & GELUID - WASSEN - KOELING - INBOUW - ETC...
OOK VOOR AL UW REPARATIES, SNEL EN VAKKUNDIG
ZONDER VOORRIJKOSTEN!!

EURONICS

www.euronics.nl

Sfeermaker
COMPANY INTERIEURBOUW

KEUKENS | WANDKASTEN | INLOOPKASTEN | BALIES | BARREN

NIJVERHEIDSTRAAT 10A | 7581 PV LOSSER
T +31 (0)6 51 323 773 | WWW.SFEERMAKERCOMPANY.NL

Lossers Voetcomfort

**Schoenreparatie
Pedicure
Podotherapie
Orthopedie
Wandelschoenen**

Raadhuisstraat 20, 7581AA Losser
053 538 1290
Wij hebben altijd de koffie voor u klaar staan !

 PLUS geeft meer

**PLUS Bellers
Overdinkel**
Hoofdstraat 163
T. 053 - 538 37 57

www.plussupermarkt.nl

Dan gaan we nu weer terug naar het servies, waar dit artikel mee begon

Herman Zilversmit uit Hengelo, de neef van Herman uit Losser, was dus inderdaad geen rechtmatige erfgenaam. Lotte, de zus van Grete Zilversmit-Hirsch, kwam dus eerder in de lijn dan neef Herman.

Maar wat te doen met het servies. Het is van het merk 'Rosenthal Selb Germany Sanssouci Echt Elfenbein' (ivoorkleurig) met goudtrand.

Het zou een hele klus worden om de nazaten van erfgename Lotte Hirsch in Chili op te sporen. En dan ook nog een servies te versturen. Een betere optie was toch, om het servies nu te doen toekomen aan de familie Zilversmit in Hengelo. In het krantenartikel komt Ron Zilversmit aan het woord, de zoon van neef Herman. In een oude telefoongids stond zijn nummer en dat werkte nog steeds. Casper Hoppe heeft hem benaderd en de familie vindt het natuurlijk heel bijzonder dat dit servies, na 79 jaar, weer terugkeert naar een Zilversmit.

Tot slot: Hoeveel toeval bestaat er?

Ten tijde van onze contacten overleed op 21 juni de vader van Wouter, die mij als eerste appte over het servies. Zijn opa, de vader van zijn vader, was eind jaren dertig onderwijzer aan de Sint Martinusschool in Losser, die stond aan de Enschedesestraat. De vader van Wouter werd in 1941 in Losser geboren.

Eind juni kregen we bij de HKL een doos met archiefmateriaal over het katholieke onderwijs. Daarin zaten ook oude enveloppen met financiële gegevens. Op de eerste envelop die ik pakte stond 'Martinus'. Daaruit kwam de salarisopgave van opa meester Goldschmidt uit 1941. Op dat papier stond de aantekening van een extra toelage bij de geboorte van zijn eerste kind, de net overleden vader van Wouter.

Dat document heb ik hem natuurlijk toegestuurd. *'Tja, wat een timing na 80 jaar'* kreeg ik als antwoord.

Hoe alles na zoveel jaren in elkaar kan grijpen....

Met dank aan:

André van Aarsen, Andries Kuperus en Peter Heerink voor het delen van hun foto's en stukken. En Jaap van Dale, die bovendien diverse aktes, die bij de Dree Marken waren verzameld, ook had samengevat.

Casper Hoppe, voor zijn moeite om dit servies weer naar de familie Zilvermit te laten terugkeren en Wouter Goldschmidt voor zijn bemiddeling.

Geraadpleegde bronnen en literatuur:

- Archief Historische Kring Losser.
- Archief De Dree Marken, De Lutte.
- Twentsche Courant Tubantia en Dagblad Tubantia.
- Luizink, J.J. In Losser is niets gebeurd..... 1940-1945, een terugblik. HKL, 1995.
- Jaarboek Twente 1977.

Thea Evers

25 (+ 35) JAAR AARDGASVOORZIENING IN LOSSER

'Mannen en kinderen hoeven nu niet langer met een fles achter op de fiets het dorp in te rijden om gas te halen'.

Op de warmste dag van dit jaar krijg ik toevallig een krantenknipsel in handen uit de Twentsche Courant van 13 juni 1987. Het is geschreven door Stephan Scheper, toen al en nu nog steeds journalist bij De Twentsche Courant Tubantia. Stephan werd begin juli van dit jaar Koninklijk onderscheiden voor alles wat hij - buiten zijn werk om - met name voor De Lutte gedaan heeft. Hij is nu nog voorzitter van onze zustervereniging De Dree Marken. Maar de naam van de journalist is niet waardoor het artikel mij opvalt, dat is wel het onderwerp: de aardgasvoorziening in Losser.

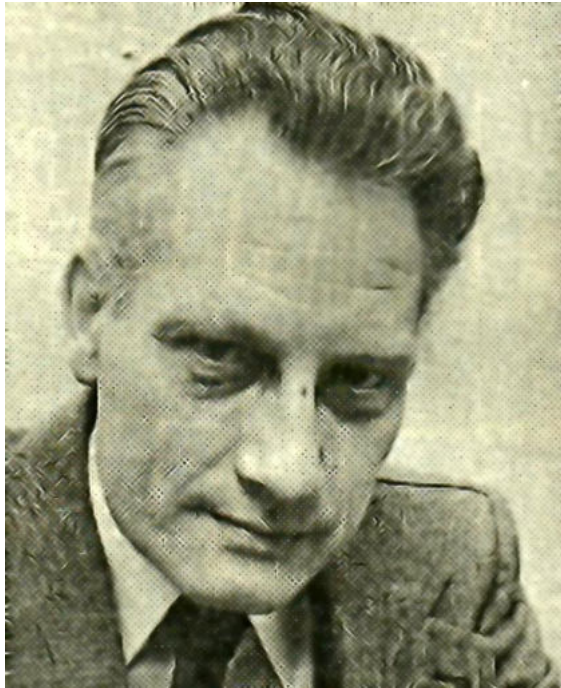
En ook al is het nu hartje zomer, wij maken ons momenteel in heel Europa grote zorgen over de aardgasvoorziening. Door gastekorten kan komende winter een energiecrisis ontstaan. De Europese Commissie komt met een noodplan. 'Brussel dreigt met dwang bij gasbesparing', kopt mijn krant. Over de details van de huidige crisis ga ik het nu niet hebben, dat laat ik over aan de redactie in 2062.

In de krant van 1987 werd teruggeblikt op de opening van het aardgas-distributiebedrijf in de gemeente Losser op 13 juni 1962. Op die dag verrichtte

ir. Stheeman (oud directeur van de NAM) de openingshandeling door het aansteken van een rij gasvlammetjes. De realisatie van een eigen aardgasnet werd in 1962 gezien als een aanzienlijke verbetering van het woonklimaat in Losser. Het distributiebedrijf was op de eerste plaats een regelmatiger vorm van energievoorziening. Iets wat niet altijd gezegd kon worden van het flessengas, dat volgens de krant nogal eens verstek liet gaan. 'Mannen en kinderen hoeven nu niet langer met een fles achter op de fiets het dorp in te rijden om gas te halen. Soms veroorzaakte dat enige hinder voor het verkeer', aldus burgemeester van de Sandt bij de opening in hotel Smit. Bovendien lagen de tarieven voor de gemiddelde gasverbruiker tien procent lager dan de prijzen van de diverse soorten flessengas.

Bij de oprichting van het distributiebedrijf waren er 250 woningen aangesloten op het aardgasnet.

J(ohn) Bruinsma

GEB-directeur Bruinsma (zie foto) onderscheidt drie fases in de gasvoorziening van 1962 tot 1987. Fase 1 liep van 1962 tot 1968. Er werd begonnen met het aansluiten van woningen in de bebouwde kom van Losser en Overdinkel. In vier jaar tijd werden 2500 percelen aangesloten en werd er 64 kilometer gasleiding aangelegd. Omdat het zo goed ging besloot het gemeentebestuur om ook in De Lutte, Beuningen en Glane tot aansluiting over te gaan. We zitten dan al in fase twee die van 1968 tot en met 1971 loopt. Eind 1971 waren er 4000 aansluitingen klaar en bedroeg de lengte van het gasleidingnet ongeveer 200 km. In de laatste fase die van 1972 tot en met 1976 loopt, kwam het uitgestrekte buitengebied aan de beurt. Eind 1976 zijn er 5700 aansluitingen en ligt er 370 km gasleiding in de grond. Elf jaar later is dat gegroeid tot 450 km pijpleiding en 7300 aansluitingen. Er zijn dan nog maar zeventig percelen, zowel buiten als binnen de bebouwde kom, die nog steeds geen aardgasaansluiting hebben. De beweegreden van deze mensen lopen nogal uiteen, maar het aantal wordt steeds kleiner.

Met name de laatste jaren maakte het GEB in Losser een behoorlijk grote winst. Volgens Bruinsma is dat te danken aan het feit dat vanaf het begin in 1962 gebruik gemaakt kon worden van de modernste technieken en materialen. Daarnaast was er al sprake van een organisatie: 'De poot elektriciteit bestaat immers al 69 jaar'. Daardoor kon er economischer worden gewerkt en vielen de aanloopkosten heel wat lager uit. Bovendien heeft de gemeente een verstandig beleid gevoerd. Het GEB kreeg steeds een deel van de winst terug en dat geld werd gebruikt voor de onrendabele aansluitingen in het buitengebied, waardoor dat geleidelijk aan rendabel is geworden.

GEB kantoor

De actualiteit in 1987 wordt beheerst door de overdracht van het GEB aan de IJsselmij. Dat was overigens niet iets van alleen de laatste jaren. De hogere overheden probeerden al tientallen jaren meer grip te krijgen op de energievoorziening. In juni 1987 lopen er onderhandelingen met de IJsselmij en dat leidt tot verkoop van het GEB. Losser is geen uitzondering want alle gemeentelijke energiebedrijven ondergaan een zelfde lot. Maar uiteindelijk wordt een groot deel van de energievoorziening geprivatiseerd.

Directeur Bruinsma ging er in 1987 vanuit dat het kantoor van het GEB aan de Scholtinkstraat (zie foto) niet zou verdwijnen in de nieuwe situatie. Dat is uiteindelijk wel gebeurd. Het appartementencomplex dat nu op die plaats staat heet heel toepasselijk het GEBouw. (Het muurplastic is overgeplaatst naar het nieuwe gebouw. Het werd gemaakt door beeldend kunstenaar [Martin Stolk](#). Stolk groeide op in Glanerbrug op het Bultserve. Bij het zwembad in Losser staat ook een kunstwerk van hem. Ook op andere plaatsen in Twente is veel werk van hem te vinden, zoals de Drie zusters in Denekamp en de Fluitspelers in Glanerbrug).

Verrassend is dan weer wat Hallo Losser op 29 oktober 2020 meldt: Vroeger had Losser een eigen Gemeentelijk Energiebedrijf (GEB). Nu onderzoeken de gemeenten in Noordoost Twente of het interessant is weer een eigen, duurzaam energiebedrijf te starten. De gemeenten willen laten onderzoeken wat de voor- en nadelen zijn van een gemeentelijk of regionaal energiebedrijf. De vraag die beantwoord moet worden is of een dergelijk bedrijf op rendabele wijze een versnelling kan geven aan de opwekking van duurzame energie en ook voor meer betrokkenheid van inwoners en bedrijven kan zorgen.

Dat Gemeentelijke of Regionale energiebedrijf is er nog niet van gekomen. Wel is er een regionaal team duurzaamheid, dat inwoners van de vier betrokken gemeenten desgevraagd onafhankelijk en gratis adviseert op het gebied van duurzame energie.

En aan het opwekken van duurzame energie is ook al het nodige gedaan. Kijk maar eens naar al die zonnepanelen op daken van particuliere huizen en denk aan de panelen op het dak van 't Lossers hoes.

Zonnepanelen Overdinkel

Het toppunt van opwekking van duurzame energie is echter op dit moment het zonnepark van Kronos aan de Drielandweg bij Overdinkel (zie foto). Daar liggen nu, als ik goed geteld heb, 60.000 zonnepanelen, niet op een dak maar gewoon op de grond.

Georg van Slageren

BRAND IN LOSSER

'Twentsch dagblad Tubantia en Enschedesche courant' doet op 3 mei 1939 uitgebreid verslag van een grote brand een dag eerder in Losser.

De brand woedde in een grote schuur, waarin gevestigd was de wagenmakerij van Huttenhuis. De schuur stond aan de Markt (nu Martinusplein) en de brand vond in den grote voorraad hout en machines van de wagenmakerij gretig voedsel. In een oogwenk sloegen de vlammen hoog uit het dak en laaiden tegen de in de onmiddellijke nabijheid gelegen oude toren op. Aangezien men de motorspuit kon aansluiten op de Dorpsbeek, kon er vlug met twee stralen water worden gegeven. Omdat de brandweer zeer actief moest optreden om de aangrenzende percelen voor het vuur te vrijwaren, werd de bedreiging van den ouden toren zeer ernstig.

Het duurde dan ook niet lang, of boven in den nok van de ouden toren - de pannen waren nog gedekt met strodokken - woedde al vuur. Ene J. Muller snelde de trappen van den toren op en wist in eerste instantie met enkele emmers water het vuur te blussen. De burgemeester stuurde toen spoedig gemeentearbeiders naar boven met een handspuit. Men heeft nog een uur lang regelmatig het dak van den ouden toren moeten nathouden om verder onheil te voorkomen. Omdat de bedreiging van den toren zeer ernstig was, verzocht de Burgemeester telefonisch om assistentie van de brandweer uit Enschede. Uiteindelijk was de inzet van Enschede door het actief optreden van de

Losserse brandweer, niet nodig. De schuur werd totaal vernield, de geheele houtvoorraad, alsmede de talrijke machines, werden een prooi van de vlammen, maar alles was verzekerd. De brand trok zeer grote belangstelling.

Andries Kuperus

't Bakhuys
Losser
 Langenkamp 2, Losser

Gesponsord door

Rabobank

SLAGERIJ HOGEBRINK
 sinds 1933 een vertrouwd adres
 Gronausestraat 104 - tel. 053-5381266

**'T TREF
 HUUS**
 Prins Hendrikstraat 1, Overdinkel
 Tel. 053-536 1850

- De winkel voor tuin en dier
- Deskundig advies
- Dichtbij en vertrouwd
- Altijd vriendelijke en behulpzame medewerkers

Welkom bij Welkoop!
 Bijt voor meer informatie op www.welkoop.nl

Grand Cafe Smit
 since 1810
 café - restaurant - slijterij
 Losser, Brinksstraat 34-36, tel. 053 5361205
 e-mail: info@grandcafesmit.nl

LOSSER Leusinkweg 1
 053 - 5360777

KUNSTGEBIT LATEN MAKEN IN LOSSER?

Varwijk zit om de hoek!

- > Makkelijk bereikbaar
- > Gratis parkeren voor de deur
- > Vlak aan de rondweg, tegenover Toyota Peterman

- > op 7 min. afstand van De Lutte
- > op 8 min. afstand van Beuningen
- > op 15 min. afstand van Losser

Het adres voor kunstgebit, klikgebit, reparaties en opvullen. **Altijd gratis advies!**

Oldenzaal Zandbreeweg 14, 0541 - 523444 | Enschede Emmastraat 201, 053 - 4303021 | www.tpp-varwijk.nl

Al weer meer dan 30 jaar aan de 'Labdiëk'

DRUKKERIJ JANSSEN

Gronausestraat 28
7581 CG Losser
Tel. 053 - 538 80 90

info@drukkerij-jansen.nl
www.drukkerij-jansen.nl